Mircea Stănescu

Gavril Birtaș:

Destinul unui militant comunist

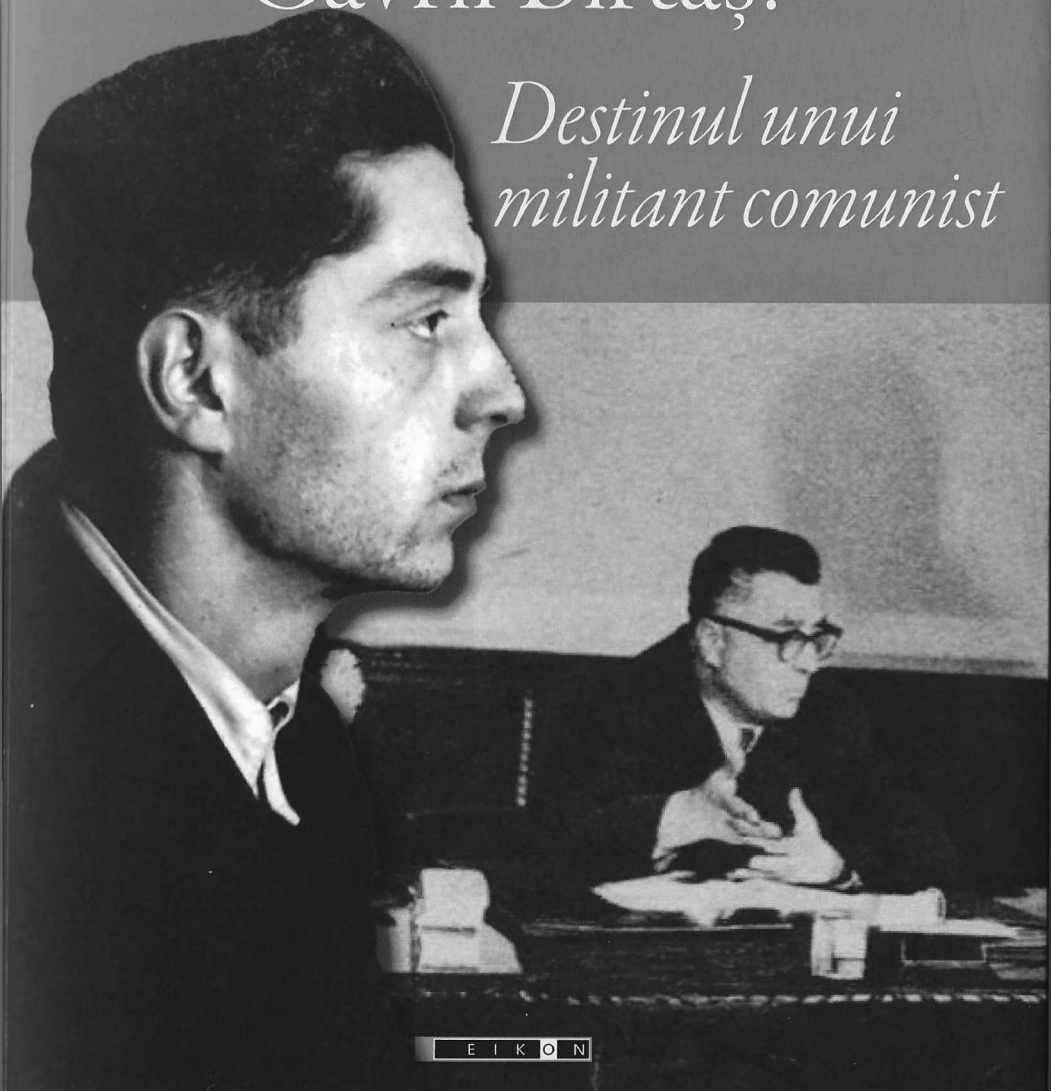

EIKON

După căderea comunismului în România, Vladimir Brunstein a fost martor la un dialog între mama sa, Sima, și Dumitra-Donca, ce ilustrează maniera în care a evoluat înțelegerea acestor foști militanți și a familiilor lor. Prima a întrebat oarecum retoric: „În cine am crezut noi, Donca?", iar răspunsul celei din urmă a fost: „În niște bandiți"[1263].

[1263] Vladimir Brunstein, corespondență cu autorul.

Concluzii

Gavril Birtaș s-a format pe fundalul schimbărilor politice și sociale provocate de Primul Război Mondial. Pe plan extern este vorba despre disoluția imperiilor Cezaro-Crăiesc și Țarist care a dus la Revoluția bolșevică din 1917 și, ca efect al acesteia, al regimului Bela Kun din Ungaria, în 1919. Originar din Baia Mare, provine dintr-o familie de români de confesiune greco-catolică aflată în stare avansată de maghiarizare, ai cărei copii – Gavril și Ioan – sunt, inevitabil, mai maghiarizați decât părinții. Astfel, la sfârșitul războiului el se regăsește într-un alt stat – România întregită – cu o altă limbă și cultură, complet străine. Pe plan social este vorba despre perioada de criză și privațiuni inaugurată de război. Această situație s-a repercutat în același mod asupra tuturor viitorilor militanți ai mișcării comuniste din teritoriile unite cu România, fie că este vorba despre Transilvania, Basarabia, Bucovina ori sudul Dobrogei (Cadrilaterul). Regăsim aici un prim tipar.

Dificultățile de adaptare la noul context au declanșat la tânăra generație, aflată în căutări, în formare, o stare de frustrare și protest ce și-a găsit în bolșevismul radical expresia și justificarea. La început a fost deci radicalismul, apoi a venit ideologia marxist-leninistă (în fapt, reductibilă la o vulgată). Regăsim aici un al doilea tipar.

Pentru a nuanța, ar fi de spus că tentația radicalismului în teritoriile reunite cu România rămâne în ansamblu minoritară și cu totul marginală, fiind o chestiune ce angajează generația nouă, cele vechi fiind mai adaptabile. Apoi, că mișcarea comunistă, a cărei incubare are loc în perioada 1917–1921, nu este singura expresie a radicalismului autohton, căci a existat și un radicalism simetric, reactiv la bolșevism, de filiație tradițională, constituit în perioada 1922–1927: este vorba despre fascismul românesc, mișcarea legionară. Mai mult, bolșevismul a concurat cu legionarismul, la fel cum cele două versiuni ale radicalității s-au stimulat și potențat

reciproc[1264]. La fel, a existat și un radicalism neideologic ce s-a manifestat în perioadele de criză prin greve, demonstrații și proteste muncitorești, sociale, un fenomen pe care mișcarea comunistă a dorit întotdeauna să-l exploateze în propriul beneficiu și să-l canalizeze în direcția scopurilor sale, pe scurt: să-l politizeze.

Cele spuse până acum ne trimit la o problemă de identitate – ce transcende chestiunea etnicității[1265] – și care poate fi formulată astfel: cum s-a identificat, în noul context al României Mari și al culturii Vechiului Regat, devenită dominantă, un etnic român din Transilvania aflat în stare avansată de maghiarizare (precum Alexandru Crișan sau Gavril Birtaș)? Dar un evreu aflat în aceeași situație (precum Fónagy Johann, Niculae Goldberger ori Ianca Salamon)? Dar un șvab (precum Ioan Heigl sau Mihail Patriciu/Grünsperger)? Dar un maghiar, reprezentant al națiunii dominante din Transilvania de până la Marele Război, a cărui schimbare de statut a fost drastică după 1918 (precum Kovács Miklós ori Szenkovits/Sencovici Alexandru)? Lărgind cadrul geografic, cum s-au identificat viitorii militanți din Basarabia aflați în situații similare, de origine evreiască, dar care erau rusificați (ca Boris Holban/Boruh Bruhman ori Peril Mendelevici)?; la fel, cei din Bucovina, care erau de cultură dominantă austriacă (precum Șulim Brunstein); în fine, bulgarii din Cadrilater, care și-au pierdut și ei statutul dominant avut anterior (precum Pavel Tcacenko, Petre Gheorghe/

[1264] Pentru relațiile dintre cele două mișcări și dispunerea lor în teritoriu vezi M. Stănescu, „Harta radicalismului interbelic", în Astrid Cambose, Antonie Dumitru Chelcea, Nicolae Mihai (editori), *Lanțul generațiilor. Arhive, narativizări, culturi ale memoriei*, Cluj-Napoca, Editura Mega/Argonaut, 2020, pp. 215-222, și la adresa: http://mircea-stanescu.blogspot.com/2018/02/harta-radicalismului-interbelic.html.

[1265] Sunt, din acest motiv, rezervat față de utilizarea *tale quale*, în această analiză, a rubricii „naționalitatea" din fișele militanților cu activitate comunistă ilegală de la Fondul 95 din Arhiva Istorică a CC al PCR, reluate în instrumentul digital www.andco.ro. Un al doilea motiv este că acestea reprezintă o fotografie de moment, contextuală, la nivelul anilor 1951–1952, când au fost completate, deci nu spun nimic despre perioadele anterioare și nici posterioare, la fel cum, luate global, nu au sens. Pentru prelucrarea informației vezi A. Cioroianu (editor), *A fost odată ca niciodată. Partidul Comunist Român, 1921– 2021. Pentru o istorie dezinhibată a „viitorului luminos"*, Iași, Polirom, 2021, în special pp. 439-453, 473-474, 486-490, 502-504.

Petăr Gheorghiev sau Daciu Voicu/Voicov)? Indiferent de originea lor inițială, de regiunea de proveniență și cultura de origine ori dominantă de care aparțineau, cu toți vor proceda în același fel: se vor identifica drept partizani ai unei cauze mai înalte – marxism-leninismul – care le transcende pe acestea. Toți au deci un mod identic de reacție. Regăsim aici un al treilea tipar.

Modelul implică notabile excepții. Ce am putea spune, de pildă, despre maniera în care se structurează identitatea unor etnici români din Vechiul Regat, fără alte provocări identitare (precum Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Teohari Georgescu, Alexandru Drăghici, Nicolae Ceaușescu, Dumitru Petrescu, Gheorghe Vasilichi, Constantin Doncea, Victor Dușa sau Emilian Angheliu)? Parte dintre aceștia vin din zona sindicalismului radical, dar nu numai: un factor important în acest proces îl joacă întâmplarea, hazardul. La fel, există potențatori ai opțiunii radicale, precum interesul (mișcarea comunistă internațională a manipulat întotdeauna sume mari de bani, de care cea din România nu a dus nici ea lipsă chiar în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial). Există deci motivații personale profunde – ori conjuncturale și, în tot cazul, contextuale – ale angajamentului militanților, iar rolul istoriei ca disciplină este de a le decela, un fapt valabil pentru fiecare caz în parte, fie că se supune unui tipar sau, mai ales, nu. Este ceea ce am încercat să deslușim pe parcursul acestei cărți.

Ca manieră de transmitere a ideilor comuniste este, în primul rând, mediul familial. Există în mișcare numeroase cupluri sau chiar ansambluri de frați militanți, precum Ferenczy Noémi și Béni, Szenkovits Alexandru și Irina, Pápp Margareta și Ilona, Francisc și Ilonka Wolf, Boruh și Lazăr Bruhman, Veress Károly și Pál, Hutira Dezideriu și József-Gyula și, bineînțeles, Peril și Sima Mendelevici, Lili, Șary și Eva Rothschild, László și Ella Rosenfeld ori Gavril și Ioan Birtaș. Totodată, un loc important în această transmitere îl ocupă școala sau locul de muncă. Regăsim aici un al patrulea tipar.

Am arătat care a fost mediul familial în care s-a format Gavril Birtaș și valorile transmise. Apoi am relatat pe larg parcursul său de militant începând cu recrutarea în mișcare, mentorii săi, cei cărora le-a datorat ascensiunea în ierarhia riguroasă a partidului ilegal, tovarășii de crez, formarea la Școala Leninistă de la Moscova, acțiunile la care a participat sau chiar pe le-a condus și cele cinci arestări prin care a trecut. În același timp, am expus

in extenso detenția în urma ultimei arestări, cea a „căderii" Secretariatului partidului din care a făcut parte – este vorba despre închisorile Caransebeș și Văcărești. Încă, am tratat despre dinamica raporturilor de forțe din interiorul mișcării și maniera în care el s-a poziționat. În fine, am relatat cum a trăit schimbarea de regim din 1944 și cum s-a adaptat noii lumi pentru care militase, perioadă în care a oscilat între jubilație și dezabuzare, de asemenea, am urmărit cum au evoluat apropiații săi. Nu am eludat, dar nici insistat asupra lui Birtaș coordonatorul Securității închisorilor și lagărelor, cel care în perioada martie–decembrie 1951 a dirijat demascările și reeducarea, dat fiind că tema am tratat-o pe larg în lucrări anterioare și ar fi concentrat atenția asupra unui episod care nu epuizează fațetele personalității sale, pe scurt, ar fi putut bloca înțelegerea.

Dincolo de subiectul relevant în sine – faptul că avem de-a face cu un militant care începe de jos, de la bază, pentru a ajunge în 1941 practic numărul 3 în partid – studierea în profunzime a biografiei sale ne permite să retrasăm istoria mișcării comuniste din România pe toată perioada acesteia, relația cu forul tutelar de la Moscova, Cominternul, și cu organismele sale, a cărui secțiune a fost în toată perioada interbelică, o suită de raporturi complexe, în ciuda tendinței generale de sumisiune.

Totodată, descoperim din interior în ce a constat activitatea militantă, atât la periferia mișcării cât și, mai ales, în privința nucleului dur al revoluționarilor de profesie, maniera lor de lucru, pericolele și problemele întâmpinate, la fel ca soluțiile găsite, dar mai ales *Weltanschauung*-ul lor.

Laitmotivul acestei cărți, prezentat încă din *motto*, este formarea, cu corolarul său reformarea, o chestiune centrală ce vizează tipul de om și de societate imaginate de marxism-leninism, pe scurt: natura umană. Astfel, revoluționarii de profesie sunt avangarda noii lumi, ei reprezintă nucleul dur al militanților legali și ilegali ce se instituie într-o contrasocietate cu rolul de a schimba nu doar regimul politic aflat la putere, ci însăși natura relațiilor sociale. În acest cerc restrâns se impune o pedagogie teribilă, extrem de selectivă și restrictivă, care merge de la autocritici, excluderi, anchete, demascări și autodemascări, până la exterminare fizică. Modelul l-am regăsit nu doar în cazul militanților de aparat, ci chiar al dușmanilor, fie că este vorba despre trupele române de pe frontul antisovietic ori de membrii organizațiilor anticomuniste subversive din țară, cu toții subiecți ai reeducării. Toate acestea se subsumează adevăratului crez al militantului

model care trebuie să fie dotat cu simț politic și să urmeze fidel linia trasată de cercul magic. În fond, în această lume închisă, ideologia este realitate și pretext, căci proiectate în oglindă, acțiunile sale arată de multe ori un exercițiu de putere pură, ipocrizie, cinism și supunere a celuilalt. Să re-citățm pentru a reține acest inumanism funciar, căci nu este imposibil să-l regăsim în alte contexte, legat sau decuplat de ideologie: *„Te despicăm în părticele componente. Alegem pe cele bune, sănătoase și le punem de-o parte. Sunt suficiente, te reconstruim din acele mici părticele. Nu găsim părticele suficiente, te aruncăm...".*

Cronologie

1905, octombrie 12: se naște la Baia Mare Gavril Birtaș
1920: este atras de ideile socialiste
1921: intră în Tineretul Socialist
1922, noiembrie 6: este primit în PCdR
– **noiembrie**: devine ucenic tâmplar și se înscrie în Sindicatul Tâmplarilor din Baia Mare
1924, martie: ia parte la o acțiune a tinerilor comuniști prin care pe zidurile din oraș sunt vopsite (șablonate) însemnele secera și ciocanul
1924: după scoaterea în afara legii a PCdR, participă la răspândirea de manifeste alături de membrii UTCdR Baia Mare
1924–1925: devine membru al Comitetului orășenesc PCdR Baia Mare
1925, aprilie: devine membru al Secretariatului Comitetului raional UTCdR Baia Mare
– **noiembrie 8**: suferă prima arestare în urma răspândirii de manifeste organizată cu ocazia zilei de 7 noiembrie (aniversarea Revoluției Bolșevice)
1926: condamnat de Consiliul de Război al Corpului VI Armată Cluj la 3 ani de închisoare
1927, martie: este deținut la închisoarea Doftana
– **iunie 6**: cunoaște pe Peril Mendelevici, de asemenea militantă, pentru o perioadă „tovarășa sa de viață"
1929, februarie 22: eliberat de la închisoarea Tribunalului Satu Mare, lucrează ca tâmplar la Fabrica „Phoenix"
– **martie**: participă la o conferință a tineretului, la care au luat parte și membri ai UTCdR
– **aprilie 2–5**: delegat la Congresul Sindicatelor Unitare ținut la Timișoara

– **iulie 20–21**: delegat la Congresul al III-lea al UTCdR ținut la București; este ales membru al CC, membru al Secretariatului organizației și devine „revoluționar de profesie" (salariat al mișcării)

1930, noiembrie: delegat la Conferința Tineretului Comunist din Țările Balcanice (Berlin)

1931, aprilie: este trimis la Berlin pentru a reface legătura UTCdR cu Internaționala Tineretului Comunist (KIM) și astfel devine delegat al PCdR la Plenara a XI-a a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste (Moscova)

1931, vara: conduce o plenară a CC al UTCdR

1931, octombrie – 1932, octombrie: urmează Școala Leninistă de la Moscova, unde este și secretar de partid al Secției Române

1932, ianuarie 29: se naște la București Dumitra–Donca, fiica lui Peril Mendelevici și a lui Gavril Birtaș

1932, octombrie 28: Birtaș este arestat la frontiera româno-cehoslovacă

– **noiembrie 30**: condamnat la 10 zile de închisoare

– **decembrie**: devine membru al Secretariatului PCdR

1933, martie: este arestat la Iași, unde fusese trimis pentru refacerea organizației după arestările din anul precedent

1934, decembrie 10: trimis în judecată după 1 an și 8 luni de prevenție, este achitat și eliberat pe 24 ale lunii

1935, martie 20: arestat la București pentru tentativa de a transfera în Transilvania pe Gheorghe Vasilichi și Dumitru Petrescu, implicați în Procesul ceferiștilor de la Craiova, care evadaseră; este deținut la Jilava

1935, 14 iunie: judecat și achitat

– **iunie**: numit secretar al Comitetului teritorial al PCdR Transilvania cu sediul ilegal la Cluj; conviețuiește cu Eva Rothschild, militantă din Cluj

1937, iunie 22: se căsătorește legal cu Eva Rothschild

1939, septembrie: scos din funcție, este „legalizat" și trimis la Baia Mare

1940, februarie: numit din nou în Secretariatul PCdR

1941, aprilie 25: arestat a cincea oară în București, cu prilejul „căderii" Secretariatului partidului

– **mai 28**: condamnat de Tribunalul Militar la 25 de ani de detenție

– **iulie 5**: transferat la închisoarea Caransebeș

– **iulie**: transferat la închisoarea Văcărești
– **septembrie**: pentru conduită proastă la arestare, este exclus din PCdR

1944, iulie 4: transferat la închisoarea Ocnele Mari
– **august 28**: eliberat din detenție
– **noiembrie**: este trimis în Ardealul de Nord ocupat de sovietici, oficial pentru activitate sindicală

1945, iulie: numit secretar regional al Sindicatelor din Ardealul de Nord

1946, aprilie 19: numit șef al Inspectoratului regional de Poliție pentru Ardealul de Nord cu sediul la Oradea

1947, iunie 25: numit inspector al Regionalei de Siguranță Oradea

1948, ianuarie 14: reprimit în partid

1948, septembrie 1: numit șef al Direcției I a Securității (Informații interne) cu gradul de colonel

1951, martie: numit șef al Direcția a III-a a Securității (Politice–Subversive), funcție din care coordonează demascările și reeducarea de tip Pitești

1952, septembrie: transferat ca șef al Direcției Administrative a MAI

1953, octombrie: trecut în rezervă
– **octombrie 18**: numit șef al Direcției Aprovizionare din Ministerul Gospodăriei Comunale și Industriei Locale

1954 devine șef al Corpului de Control al ministrului de resort

1956–1957: compară ca martor în procesul cadrelor MAI implicate în procesele reeducării

1957, februarie: transferat la Sfatul Popular al Capitalei ca membru al Comitetului Executiv

1965, martie 15: numit director al Grădinii Zoologice Băneasa
– **octombrie 1**: i se acordă stagiul de partid din 1922

1967, iulie 21: primește pensie specială pentru activitate ilegală
– **iulie 31**: se pensionează

1971, mai: este înaintat la gradul de general-maior în rezervă

1981, iunie 15: încetează din viață în urma unui atac de cord
– **iunie 18**: este înmormântat la Cimitirul „Sfânta Vineri" din București, pe Aleea ilegaliștilor.

Bibliografie

Arhive
(doar cele legate de subiect,
restul sunt indicate în cuprinsul studiului)

– ANIC, Fond *Documente elaborate de organele represive despre activitatea Partidului Comunist Român și a organizațiilor de masă revoluționare* (Fond 50): dosar nr. 122 (Grupul Gustav Arnold, 1932–1933).

– ANIC, Fond *Dosare de partid ale membrilor de partid cu stagiul în ilegalitate care au încetat din viață* (Fond 53), dosar nr. B/148, vol. I-II (Gavril Birtaș); B/147 (Eva Birtaș), B/149 (Ioan Birtaș).

– ANIC, Fond *Documente elaborate de deținuții comuniști și socialiști din închisori și lagăre* (Fond 55).

Există greșeli frecvente de datare, multe elementare, provenite din competența arhivistică și istorică reduse și din neatenție (ex.: în cazul închisorii Doftana luna iulie este confundată cu iunie, iar anul 1921 cu 1928), fapt care impietează asupra analizei. Prin urmare, este necesară validarea datării documentelor.

– ANIC, Colecţia *Amintiri, memorii* și *însemnări ale unor personalități despre situația economico-socială și politică din România* (Fond 60), dosar nr. 395 (Gavril Birtaș), vol. I-II, unde se află memoriile subiectului nostru. Acestea i-au fost cerute de Arhiva partidului (primul volum este olograf, iar cel de-al doilea reprezintă dactilograma, motiv pentru care l-am citat pe cel din urmă, cu excepția pasajelor pe care dactilografa nu a putut să le descifreze). Totodată, în plus față de versiunea olografă, cea dactilografiată conține o expunere sumară a activității lui Birtaș de după 1944. Apoi, avem: dosar nr. 339 (relatare despre Gheorghi Dimitrov), ff. 52-54; dosar nr. 340 (relatare despre Boris Ștefanov), ff. 1-3; dosar nr. 341 (relatare despre Köblös Elek), ff. 26-28. Sunt memorii scrise pentru Sectorul de arhivă al ISISP, variantă preferată de autor, spre deosebire de cele înregistrate pe

bandă de magnetofon, precum în cazul altor militanți, de un interes mai ridicat pentru caracterul lor oarecum spontan.

– ANIC, Fond *Dosare personale ale luptătorilor antifasciști întocmite de Ministerul de Interne în perioada 1917–1944* (Fond 95), dosare nr. 8896, 8896/6366, 8896/7953c, 8896/28183 (Gavril Birtaș); dosar nr. 14945 (Ioan Birtaș); dosar nr. 121469 (Gavril Birtaș). Sunt dosarele individuale constituite cu prilejul diverselor arestări.

– ANIC, Fond *Procese întocmite de organele Justiției, Siguranței* și *Jandarmeriei pentru comuniști, militanți ai mișcării muncitorești* și *ai organizațiilor de masă revoluționare* (Fond 96), dosare nr.: 1126, I-II (Organizația UTC Baia Mare, 1925); 309-313 (Grupul Gustav Arnold, 1932–1933); 2277-2278 (Grupul Ida Meilichson, Gavril Birtaș ș.a., 1933), vol. I-II; 3692-3693, 6605-6606 (Căderea Secretariatului PCdR, 1941). Sunt dosarele ce grupează, filajul, anchetele și procesele grupurilor din care au făcut parte Birtaș și apropiații săi.

– ANIC, Fond CC al PCR, Colegiul Central de Partid, dosar nr. B/1697 (Gavril Birtaș), vol. I-III, ce grupează întreaga anchetă internă de partid împreună cu deciziile pronunțate. Fapt important, acesta conține și o copie a dosarului de cadru MAI al lui Birtaș (vol. II, ff. 266-316). Dosarul soției sale are elementele de cotă B/1696 (Eva Birtaș).

Informația conținută de dosarele lui Gavril Birtaș de la Fond 53 și Fond CC al PCR – CCP este repetitivă, motiv pentru care am reținut, în general, dacă nu aduce nimic nou, doar una dintre acestea, de regulă cea specifică, legat de anchete – din dosarele de la Comisie/Colegiu, iar restul din dosarul de cadru de partid.

– ANIC, Fond Apărarea Patriotică (Fond 91) grupează documente legate de relația structurilor partidului cu grupurile din închisori.

– AN Maramureș, Fond Registre de stare civilă, dosar nr. 24, conține actul de stare civilă al lui Gavril Birtaș; Fond Școala nr. 3 Valea Roșie – Baia Mare, dosare nr. 6-11 și Fond Liceul Maghiar de Stat Baia Mare, dosare nr. 54-55, conțin traseul său școlar.

– CNSAS, Fond Cadre MAI, dosar nr. 6 (Gavril Birtaș), conține dosarul de cadru de Siguranță și Securitate.

În mod bizar, în acest dosar nu există nici o evaluare de după 1946 și practic nici o informație cu privire la atribuțiile și acțiunile la care Birtaș a participat, pe scurt, nimic despre exercitarea funcției avute ca șef al

structurilor centrale ale Securității. Singurele informații de acest tip se regăsesc în dosarul personal de la CCP indicat mai sus. La fel de bizar este că Eva Birtaș nu are un dosar de cadru de Securitate sau că dosarul său de cadru MAI conține o informație săracă cu privire la activitate sa de la Securitate.

– AANP, Fond Cadre, dosar nr. 1934 (Eva Birtaș), conține dosarul de cadre de la DGP al Evei Birtaș. Nenumerotat, acesta ne-a fost pus la dispoziție de istoricii Mihai Burcea și Dumitru Lăcătușu care au avut acces în această arhivă.

– CNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 151650 (cota SRI: 181400), vol. 46, „Avize negative", conține interdicția de a călători în afara țării pentru soții Birtaș.

– Arhivele Militare Naționale Române, Fond Centrul Militar sector 1 București, dosar nr. 1192 (Gavril Birtaș); Fond Direcția Cadre și Învățământ, dosar nr. 2223 (Gavril Birtaș), conțin, primul, un dosar de rezervist, iar cel de-al doilea, un dosar de cadru militar.

Resurse Web

– Proiectul ANDCO, la adresa: www.andco.ro, grupează peste 8.600 de fișe scanate ale „ilegaliștilor", rezultat al unui recensământ realizat de partid în 1951–1952, și care se regăsesc printre ultimele dosare ale inventarelor de la ANIC, Fond 95.

– Proiectul „Militanți comuniști din perioada interbelică", la adresa http://www.ilegalisti.ro/bazadedate.

– Digiteca Arcanum, la adresa: www.arcanum.com, pentru informația de presă, periodice.

– *Lexiconul catolic maghiar*, la adresa: http://lexikon.katolikus.hu/S/Sz%C5%91ke.html.

Memorii inedite

– Sima Brunstein (Mendelevici), rememorare intitulată *Tinerețea mea*, scrisă pentru fiul său Vladimir Brunstein.

Rememorări

– Discuții telefonice și față în față cu Teodor Dragnev (perioada ianuarie 2022 – octombrie 2024).

– Corespondență cu Vladimir Brunstein (perioada februarie–iulie 2022).

– Discuții față în față cu Gabriel Birtaș (perioada august 2023 – octombrie 2024).

– *Interviu cu Magdalena Stroe* realizat de Vlad Mitric–Ciupe, 21/09/2023, București.

Lucrări speciale
(în ordinea apariției)

– Stănescu Mircea (editor), *Organismele politice românești (1948–1965). Documente privind instituțiile și practicile*, București, Editura Vremea, 2003.

– Oprea Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente (1949–1989)*, Iași, Editura Polirom, 2002, studiu introductiv de Dennis Deletant, medalion reluat în *Portrete de securiști. Birtaș Gavril*, nedatat, în revista electronică „Tiuk", la adresahttp://www.tiuk.reea.net/19/marius.oprea.html (consultat pe 25/11/2010).

– Stănescu M., *Procesele reeducării (1952–1960)*, lucrare publicată în volum alături de cea a lui Titică Predescu, *Statul și dreptul, instrumente de represiune ale dictaturii comuniste*, Fundația Culturală „Memoria" – Filiala Argeș, Pitești, 2008, ediția a II-a Editura Cartdidact, Chișinău, 2021.

– Burcea Mihai, Stan Marius, Bumbeș Mihail, *Dicționarul ofițerilor și angajaților civili ai Direcției Generale a Penitenciarelor*, Editura Polirom, Iași, 2009.

– Stănescu M., *Reeducarea în România comunistă (1948–1952). Aiud, Suceava, Pitești*, vol. I, Editura Polirom, Iași, 2010, prefață de Constantin (Ticu) Dumitrescu.

– *Idem*, *Reeducarea în România comunistă (1948–1955). Târgșor, Gherla*, vol. II, Editura Polirom, Iași, 2010.

– *Idem, Destine în nomenclatura comunistă: Gavrilă și Eva Birtaș*, în „Represiune și control social în România comunistă, Anuarul IICCMER, Vol. V–VI/2010–2011, pp. 161-165, și la adresa: https://mircea-stanescu.blogspot.com/2010/11/destine-in-nomenclatura-comunista.html.

– Diac Cristina, *Zorii comunismului în România. Ștefan Foriș, un destin neterminat*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2014.

– Motreanu Marius, „Gavril(ă) Birtaș (1905–1981). Secvențe din biografia tumultoasă a unui comunist ilegalist", în *Revista Philohistoriss*, an VII, nr. 11, iulie 2021.

– Șiperco Andrei (editor), *Confesiunile elitei comuniste. România 1944–1965: Rivalități, represiuni, crime... Arhiva Alexandru Șiperco*, București, INST, 2015–2018, vol. I–III.

– Stănescu M., „Originile unui militant comunist român băimărean: Gavril Birtaș", în *Revista Arhivei Maramureșene*, anul XIV, nr. 14, Baia Mare, 2021, pp. 215-255.

– Stănescu M., Mitric–Ciupe Vlad (editori), *Documentele reeducării*, volumul III, Bacău, Editura Vicovia, 2023.

Lucrări generale
(în ordine alfabetică)

*** *A Nagybányai M. Kir. Állami Főgimnázium (Anuarul Gimnaziului de Stat din Baia Mare), XXXI Évi., Értesítője Az 1917–18, Tanévről, Közzéteszi: Dr. Rencz János Igazgató*, Nagybánya, Nánásy István Könyniomdájából, 1918.

– Andreescu Andreea, Nastasă Lucian, Varga Andrea (editori), *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Evreii din România (1945–1965)*, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală, 2003, cuvânt înainte de Liviu Rotman, coordonator Lucian Nastasă.

– Anisescu Cristina, Moldovan Silviu B. (editori), *Pseudomemoriile unui general de Securitate*, București, Editura Humanitas, 2007.

– Aradi (Erdélyi) Victor, *Catarina, Doamna Noastră*, Cluj, Editura „Biblioteca Progresului", 1928, traducere după originalul maghiar apărut la Budapesta în 1913.

– Balas Egon, *Voința de libertate. O călătorie primejdioasă prin fascism și comunism*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001, traducere din engleză de Stela Tinney.

– Bandula O., Valentin O., Maștei I., Pop M., Capocean I., *Baia Mare. Schiță monografică*, Muzeul Regional Maramureș, 1965.

– Florian Banu, *„Un deceniu de împliniri măreț". Evoluția instituțională a Securității în perioada 1948–1958*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2010.

– Banu Florian și Țăranu Liviu (editori), *Securitatea (1948–1989). Monografie*, vol. I, CNSAS, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, ediția a II-a, 2023.

– Betea Lavinia, *Lucrețiu Pătrășcanu. Moartea unui lider comunist*, București, Editura Curtea Veche, 2011, ediția a III-a adăugită.

– Bîtfoi Dorin–Liviu, *Petru Groza, ultimul burghez*, București, Editura Compania, 2004.

– Bledy G., *Viața și activitatea filologică a lui Ștefan Crișan Körösi*, în „Studia Universitatis Babeș–Bolyai", Series IV, Fasciculus 2, 1960, Philologia, pp. 69-76.

– Borbándi Gyula, *Egyközép-európay pályakép: Körösi-Krizsán Sándor élete (O carieră central-europeană. Viața lui Körösi-Krizsán Sándor)*, în „Tiszatáj", nr. 12/1991, pp. 66-80, și online la adresa: http://tiszataj.bibl.u-szeged.hu/14847/1/tiszataj_1991_012_066-080.pdf.

– Bosomitu Ștefan, *Miron Constantinescu: o biografie*, București, Editura Humanitas, 2014.

– Brătescu Gheorghe (editor), *O anchetă stalinistă (1937–1938). Lichidarea lui Marcel Pauker*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1995.

– Burcea Mihai, Marius Stan și Mihail Bumbeș, *Dicționarul ofițerilor și angajaților civili ai Direcției Generale a Penitenciarelor*, vol. I, Editura Polirom, Iași, 2009.

– Burcea Mihai, Stan Marius, „Informatorii comuniști ai Siguranței. Studiu de caz Nicolae Pârgaru", la adresa: https://www.militiaspirituala.ro.

– Burcea Mihai, „Judecarea comuniștilor în timpul războiului. Procesul lui Petre Gheorghe", în Adrian Cioroianu (editor), *Comuniștii înainte de comunism: procese și condamnări ale ilegaliștilor din România*, Editura Universității din București, 2014, pp. 307-387.

– *Idem*, *Luptând pentru o iluzie. Voluntari români în Brigăzile Internaționale din Spania*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2024, prefață de Ștefan Bosomitu.

– Ioan Burdulea, *În slujba adevărului. Din amintirile unui ofițer de informații*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2016.

– Buzatu Sorin, *Relația dintre Partidul Comunist din România și sindicate în perioada 1921 – 1944*, teză de doctorat susținută la Facultatea de Istorie a Universității București sub coordonarea prof. Florin Müller, 1922, 440 p.

– Cătănuș Dan, Chiper Ioan (editori), cu concursul lui Gheorghe Neacșu, *Cazul Ștefan Foriș. Lupta pentru putere în P.C.R. de la Gheorghiu-Dej la Ceaușescu. Documente (1940-1968)*, Editura Vremea, București, 1999, o culegere tematică de documente despre istoria partidului de la Arhivele Naționale și din cele ale Securității (azi la CNSAS).

– Cătănuș Dan, *Comuniștii români și „devierea de dreapta". Istoria unei afaceri de partid, 1940–1968*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2018.

– Câmpeanu Pavel, *Ceaușescu, anii numărătorii inverse*, Iași, Editura Polirom, 2002.

– Cheresteșiu Victor, Fuchs Simion, „Aradi Viktor (1883–1937)", în *Anale de istorie*, anul XVI, nr. 3/1970, pp. 134-137.

– Cioroianu Adrian (editor), *A fost odată ca niciodată. Partidul Comunist Român, 1921– 2021. Pentru o istorie dezinhibată a „viitorului luminos"*, Iași, Polirom, 2021.

– Crăcană Iuliu, „Generalul de justiție Alexandru Petrescu – o biografie a corupției", în *Caietele CNSAS*, anul VII, nr. 1(13)/2014, pp. 283-301.

– Crăciun Corneliu, *Dicționarul comuniștilor și comunizanților din noaptea de 23 spre 24 august 1944*, Oradea, Editura Primus, 2009.

– Crișan Ion, *A. Saligny*, Editura Tineretului, 1959.

– Cruceanu Mihail, *De vorbă cu trecutul...*, București, Editura Minerva, 1973.

– Courtois Stéphane, Peschanski Denis, Rayski Adam, *Le sang de l'étranger. Les immigrés de la MOI dans la Résistence*, Paris, Fayard, 1989.

– Deletant Dennis, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965–1989*, București, Editura Humanitas, 1998, traducere din engleză de Georgeta Ciocâltea.

– *Idem*, *Activități britanice clandestine în România în timpul Celui de-Al Doilea Război Mondial*, București, Editura Humanitas, 2019, traducere de Adina Avramescu.

– Diac Cristina, „Comuniști din România în arhiva Cominternului: Vanda Nicolschi și emigrația românească din URSS în timpul Marii Terori, 1936–1938" (I-II), în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 1-2, pp. 207-243 și nr. 3-4, pp. 202-220.

– Dimitrov Georgi, *Journal (1933–1949)*, version intégrale introduite et annotée par Gaël Moullec, avec la collaboration de Jordan Baev, Tamara V. Domratcheva et Zoïa K. Vodopianova, traduction de l'allemand par Anne Castagnos-Sen, traduction du russe par Tatiana Zazerskaia, traduction du bulgare par Assia Stancheva, Belin, Paris, 2005.

– Djuvara Neagu, *Amintiri din pribegie (1948–1990)*, București, Editura Humanitas, 2018.

– Doboș Corina, „Bonjour, Paris! Comuniști români în Franța, 1927–1945", în Adrian Cioroianu (editor), *A fost odată ca niciodată. Partidul Comunist Român 1921–20221. Pentru o istorie dezinhibată a „viitorului luminos"*, Iași, Polirom, 2021, pp. 423-429.

– Dragomir Elena, *Pericolul sovietic. Percepții și relații româno–sovietice în România postbelică*, București, Editura Humanitas, 2019.

– Florica Dobre (coord.), *Membrii CC al PCR (1945 – 1989). Dicționar*, studiu introductiv de Nicoleta Ionescu–Gură, București, Editura Enciclopedică, 2004.

– *Idem* (coord.), *Securitatea, Structuri – cadre, Obiective și metode (1948–1967)*, CNSAS, vol. I, doc. 100, Editura Enciclopedică, București, 2006.

– Fenești Costin, *Sub steag străin. Comuniștii și Partidul Comunist din România în arhiva Kominternului (1919–1924)*, București, Editura Enciclopedică, 2011.

– Gall Matei, *Eclipsa*, București, Editura Du Style, 1997.

– Gușeth Klara, Racolța (Mojolic) Amalia Gabriela, „Școala gimnazială «George Coșbuc» Baia Mare, un mic fragment din trecutul învățământului băimărean", în *Revista Arhivei Maramureșene*, anul XII, nr. 12, Baia Mare, 2019.

– Guzun Vadim (editor), *Complimente de la Tanti Haritina. Spionaj sovietic în România. Documente, 1924–1944*, Cluj–Napoca, Editura Argonaut, 2018, prefață de Dennis Deletant.

– Holban Boris, *Testament. Après quarante-cinq ans de silence, le chef militaire des FTP–MOI de Paris parle*, Paris, Calmann–Lévy, 1989.

– Hulber Maria (editor), *„În sfera tăcerii". Richard Wurmbrand în dosarele Securității*, București, Editura Ratio et Revelatio, 2018.

– Ionescu Ghiță, *Comunismul în România*, București, Editura Litera, 1994, traducere de Ion Stanciu.

– Ionescu-Gură Nicoleta, *Dimensiunea represiunii din România în regimul comunist. Dislocări de persoane și fixări de domiciliu obligatoriu*, București, Editura Corint, 2010.

– Iorgulescu Mircea, *Panait Istrati, nomadul statornic. Viața, opera, aventurile – legende și adevăruri*, Ploiești, Editura Karta-Graphic, 2011, ediție definitivă, cuvânt înainte de Eugen Simion.

– Jela Doina, *Lexiconul negru. Unelte ale represiunii comuniste, București, Editura Humanitas*, 2001.

– Körösi-Krizsán Sándor, „A Komintern határozata Romániáról" *(Decizia Cominternului cu privire la România)*, în *Új Látóhatár* (Orizont nou), nr. 4/1966, pp. 347-354.

– Lazitch Branko, « La formation des cadres dirigeants communistes », în *Pouvoirs*, no 21, mai 1982, pp. 39-48.

– Lăcătușu Dumitru, „Procesul Anei Pauker de la București și Craiova (27 februarie 1936 și 5 iunie – 7 iulie 1936)", în Adrian Cioroianu (editor), *Comuniștii înainte de comunism: procese și condamnări ale ilegaliștilor din România*, Editura Universității din București, 2014, pp. 169-256.

– Levy Robert, *Gloria și decăderea Anei Pauker*, Iași, Editura Polirom, 2016, traducere de Cristina Pupeză și Ioana Gagea, prefață la ediția a doua în limba română de Dorin Dobrincu.

– Machiavelli Nicollò, *Istoriile florentine*, București, Editura Științifică, 1968, studiu introductiv, traducere, note și indice de nume de Nina Façon.

– Maimuca Constantin, *Tehnica și tactica comunistă. Cu 14 scheme în text*, Chișinău, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Chișinău, 1936, ediția a II-a revăzută și adăugită.

– Markovits Rodion, *Garnizoana din Siberia (roman-reportaj colectiv)*, București, Editura Kriterion, 1975, traducere de Dan Culcer, prefață de Al. Simion.

– Mitric-Ciupe Vlad, *Mecanisme represive în școala românească de arhitectură*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2021, cuvânt înainte de George Enache, prefață de Flori Bălănescu.

– Moraru Camelia, Moraru Constantin, Vasilov Veronica, Coman Mihaela (editori), *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului*

Comitetului Central al P.M.R., București, Arhivele Naționale ale României, vol. IV, partea a II-a, 2007, studiu introductiv de Ioan Scurtu.

– Moullec Gaël, „Georgi Dimitrov: l'itinéraire d'un révolutionnaire professionnel de la naissance de l'Intérnationale communiste à l'incendie de Reichstag", în Georgi Dimitrov, *Journal (1933–1949)*, version intégrale introduite et annotée par Gaël Moullec, avec la collaboration de Jordan Baev, Tamara V. Domratcheva et Zoïa K. Vodopianova, traduction de l'allemand par Anne Castagnos-Sen, traduction du russe par Tatiana Zazerskaia, traduction du bulgare par Assia Stancheva, Belin, Paris, 2005, pp. XXI-XXIV.

– Murádin Jenő, *A Ferenczyművészcsalád Erdélyben (Familia de artiști Ferenczy din Transilvania)*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1981.

– Muraru Andrei (coordonator), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă*, Iași, Editura Polirom, 2008.

– Nagy István, *Nepoții Oltenilor*, București, Editura Kriterion, 1972, în românește de Remus Luca, prefață de Dumitru Radu Popescu.

– Neagoe–Pleșa Elis, „Gheorghe Gheorghiu–Dej și «procesul ceferiștilor» (1933–1934)", în Adrian Cioroianu (editor), *Comuniștii înainte de comunism: procese și condamnări ale ilegaliștilor din România*, Editura Universității din București, 2014, pp. 77-168.

– Nisipeanu Alis, *„Planeta Auschwitz". Memorii*, Craiova, Editura Literatorul, 1998, postfață de Hanna Kende și Péter Hamburg.

– Olaru Stejărel, Oprea Marius, „Fiul Bucătăresei, Viața și activitatea colonelului de Securitate Pavel Aranici", în *Analele Sighet nr. 9, Anii 1961–1972: Țările Europei de Est, între speranțele Reformei și Realitatea Stagnării*, București, Editura Fundația Academia Civică, 2001, pp. 626-646.

– Opriș Petre, „Comuniștii români, serviciile secrete sovietice și ironia istoriei", în *Contributors*, la adresa: https://www.contributors.ro/comunistii-romani-serviciile-secrete-sovietice-si-ironia-istoriei/.

– Pandrea Petre, *Memoriile mandarinului valah*, București, Editura Albatros, 2001, repere biobibliografice de Andrei Pandrea.

– *Idem*, *Helvetizarea României (Jurnal intim, 1947)*, ediție îngrijită de Nadia Marcu–Pandrea, București, Editura Vremea, 2001.

– Radu Sorin, *Ion Flueraș (1882–1953). Social-democrație și sindicalism*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.

– Răceanu Mircea, *Infern '89. Povestea unui condamnat la moarte*, București, Editura Silex, 2000.

– Săvoia Dan-Alexandru, *Forme de organizare muncitorească în spațiul românesc (1921–1947): între internaționalism sindical și corporatism național*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2022.

– Spânu Alin, *Istoria serviciilor de informații/contrainformații românești în perioada 1919–1945*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2015.

– *Idem*, *Informații, propagandă și contraspionaj în Transilvania, Ungaria și Banat (1918–1921)*, București, Editura Militară, 2020, prefață de Dumitru Preda.

– Stankova Marietta, *Georgi Dimitrov. A biography*, New York, I.B. Tauris & Co. Ltd, 2010.

– Stănescu Marin C., *Moscova, Cominternul, filiera comunistă balcanică și România (1919–1943). Studii documentare*, cu colaborarea lui Gheorghe Neacșu, București, Editura Silex, 1994.

– *Idem*, *Stânga politică din România în anii crizei (1929–1933)*, București, Editura Mica Valahie, 2003.

– Stănescu Mircea, „Comisia de Control a PCR (1945–1989). Prezentare de fond și istoric", în „Archiva Moldaviae", nr. 3/2011, pp. 275-316, și la adresa: http://mircea-stanescu.blogspot.com/2014/01/comisia-de-control-pcr-1945-1989.html.

– *Idem*, *Reeducarea în România comunistă (1948–1952). Târgu-Ocna, Ocnele Mari, Canalul Dunăre-Marea Neagră*, vol. III, Editura Polirom, Iași, 2012.

– *Idem*, „Demascarea la închisoarea Jilava (1950–1951)", în *Comunicări prezentate la Simpozionul Experimentul Pitești, PERT'13, 27–29 septembrie 2013*, Pitești, Fundația Culturală Memoria, Filiala Argeș, 2014, pp. 56-71, și la adresa: https://mircea-stanescu.blogspot.com/2014/02/demascarea-la-inchisoarea-jilava-1950_17.html.

– *Idem*, „Harta radicalismului interbelic", în Astrid Cambose, Antonie Dumitru Chelcea, Nicolae Mihai (editori), *Lanțul generațiilor. Arhive, narativizări, culturi ale memoriei*, Cluj-Napoca, Editura Mega/Argonaut, 2020, pp. 215-222, și la adresa: http://mircea-stanescu.blogspot.com/2018/02/harta-radicalismului-interbelic.html.

– *Idem*, „(Doar) o biografie a lui Istrati", la adresa: https://mircea-stanescu.blogspot.com/2024/08/doar-o-biografie-lui-istrati.html?m=0.

– *Idem*, „Biografia unui terorist: haos al abordării și anarhie a surselor", la adresa: https://mircea-stanescu.blogspot.com/2024/09/biografia-unui-terorist-haos-al.html.

– Stratone Carmen, *Propagandă și diplomație culturală în România comunistă. Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea – o istorie inedită*, București, Editura Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, cuvânt-înainte de Dan Cătănuș, prefață de Cristian Vasile, 2023.

– Stroe Magda[lena Maria], *„Aș dori să nu existe niciun fel de discriminări etnice, rasiale, iar omul să fie judecat strict prin ceea ce este el ca valoare umană"*, în Smaranda Vultur, Dumitru Onică (editori), *Memoria salvată II*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2009, pp. 45-106.

– *Idem*, *Gândirea estetică a lui Jean-Paul Sartre*, Presa Universitară Clujeană, 2022.

– Șomlea Florin-Vasile, *Despre cum a fost. Dialog cu Sorin-Mircea Botez*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2009.

– Tănase Stelian, *Clienții lu' Tanti Varvara. Istorii clandestine*, București, 2008, ediția a II-a.

– *Idem*, *Povestea unui terorist. Haos & Anarhie*, București, Editura Omnium, 2022.

– *Idem*, *Viața lui Panait Istrati*, București, Editura Corint, 2024.

– Tismăneanu Vladimir, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Iași, Editura Polirom, 2005, traducere de Cristina Petrescu și Dragoș Petrescu, postfață de Mircea Mihăieș.

– Tőkőly Robert C., *Alexiu Pokol. Viața și activitatea (1782–1935)*, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu", Baia Mare, 2012.

– *Idem*, „Primarii orașului Baia Mare în perioada 1919-1950. Cronologie și câteva date personale", în *Revista Arhivei Maramureșene*, nr. 7, Baia Mare, 2014, pp. 145-147.

– *Idem*, „Personalitățile Unirii din zona Baia Mare", în *Revista Arhivei Maramureșene*, anul XI, nr. 11, Baia Mare, 2018, pp. 340-347.

– Tudor-Pavelescu Alina (editor), *Copilăria comunismului românesc în Arhiva Cominternului*, Arhivele Naționale ale României, București, 2001.

– Vaksberg Arkadi, *Hotel Lux. Partidele frățești în slujba Internaționalei Comuniste*, București, Editura Humanitas, 1998.

– Vasile Lucian, *Războiul spionilor. Acțiunile secrete ale exilului românesc la începutul comunismului*, București, Editura Corint, 2022.

– Vasilescu Constantin (coord.), Mareș Clara, Soare S. Florin, Mureșan Alin, Petre Constantin, *Morfologia (ne)vinovăției. Alfabetul detenției feminine în comunism*, București, Editura Litera, 2022.

– Vasilescu Constantin, „Ilegalist, putere, decădere. Biografia lui Emilian Angheliu", în *Abuz, traumă, memorie. Realități și consecințe ale comunismului românesc*, Anuarul IICCMER, Volumul XVIII, 2023, pp. 21-78.

– Volodarski Boris, *Cazul Orlov. Dosare KGB. Cea mai mare înșelătorie din istoria serviciilor secrete*, București, Editura Litera, 2015.

– Vuza George Pavel, Însemnările unui procuror sau Procuratura văzută din interior, București, Editura Vremea, 2008.

– Wolikow Serge, Vigreux Jean, « L'École Léniniste Internationale de Moscou : une pépinière de cadres communistes », *Cahiers d'histoire : revue d'histoire critique*, no 79, 2000, pp. 45-56.

Indice de nume

A

ÁBRÁHAM/BREINER Paraschiva 68, 96, 104, 135, 170, 196, 240, 282, 286, 288, 290, 302, 303, 306, 307, 308, 325, 327, 367, 369, 390, 429, 437
ABRAMOVICI Rudolf 537, 542
ADOCHIȚEI Emanoil 419
ADORIAN Gheorghe (ADORJÁN) 495
ADORIAN Judith (KOHN) 495
ADY Ladislau 525, 528, 529, 530
AGIU Constantin 294, 392
ALADÁR Imre 75, 96, 97, 135, 148
ALBALA (avocat) 542
ALBESCU Alexandru (WEISS Ernest) 534, 535
ALBU Elena 14
ALEXA Augustin 170, 371, 372, 458
ALEXANDRESCU Anton 280
ALEXANDROV Grigori 395
ALEXY Cornel 33
ALFONSO al XIII-lea 128
AMUZOV (locotenent-colonel) 442
ANANIU Gheorghe 215, 216
ANCEL–IANCHELEVICI Vitea 155
ANDRONACHE Ion 583, 592, 594
ANGHELIU Emilian 307, 320, 322, 336, 352, 358, 361, 363, 366, 367, 368, 370, 371, 374, 423, 425, 426, 427, 603
ANGHELIU Maria 426
ANTOHI Alexandru 94
ANTON Emilian 343, 345, 366
ANTONESCU Ion 338, 340, 366, 368, 374, 375
ANTONIU Samuel 457
ANTON Marin 342, 345
APARASCHIVEI Sorin 13, 596
APOSTOL Gheorghe 396, 424
APTECAR Petru 158, 164, 165
ARADI Emil 130
ARADI Emilia (JOANOVICS) 130
ARADI Henriette 130
ARADI Vasile 97, 104, 107, 108, 116, 129, 130
ARADI Victor 39, 54, 81, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 216, 227, 258, 493
ARADI Victor (tatăl) 130
ARANICI Pavel 429, 430
ARDELEANU Clara (TURCU) 544
ARDELEANU Iosif (ADLER) 522
ARDELEANU Ludovic 334
ARGEȘEANU Ilie 353
ARGHIR Constantin 212, 213
ARNOLD Gustav 157, 158, 160, 162, 163, 164, 165